

”VAR REDO ATT KÄMPA!”

– Asylsökande barn och föräldrar berättar om
sin första tid i Sverige

RÄDDA BARNEN | 2014

Rädda Barnen

**Rädda Barnen kämpar
för barns rättigheter. Vi
väcker opinion och stöder
barn i utsatta situationer
– i Sverige och i världen.**

© Rädda Barnen 2014

Text och sammanställning: Sofia Pehrsson, Rädda Barnen, 2014

Rädda Barnen | 107 88 Stockholm | 08-698 90 00 | kundservice@rb.se | www.raddabarnen.se

Innehåll

Inledning.....	4
Studien	5
Boende	6
Förlägningsboende.....	6
Lägenheter.....	9
Barnens önskeboende	10
Riktlinjer för boende	10
Skolan	13
Skolgång	13
Hur kommer barnen till och från skolan?.....	14
Information innan skolstart.....	14
Läxor	14
Fritid	16
Vad gör barnen när de inte är i skolan?	16
Vad vill barnen göra?.....	17
Ekonomi.....	18
Vad räcker pengarna till?	18
Vad önskar man att pengarna skulle räcka till?.....	19
Råd till andra asylsökande	20
Internationella klassen	22
Fyrhörnsövning	22
Diskussioner på olika teman.....	23
<i>Skola och fritid</i>	23
<i>Boende</i>	24
<i>Ekonomi</i>	25
Råd till andra asylsökande barn och unga.....	26
Slutsatser	27

Inledning

Rädda Barnen har arbetat med flyktingbarns rättigheter i Sverige under många år. Detta gör vi både nationellt, bland annat genom att ta fram kunskap och försöka påverka lagstiftning och Migrationsverkets praxis, och lokalt, genom våra lokalföreningar som både träffar barn på flykt i sina direkta verksamheter och som försöker påverka sina kommuner för ett förbättrat mottagande. Prioriterade frågor är barnets bästa i asylprocessen, papperslösa barns rättigheter samt ett gott mottagande av såväl ensamkommande barn som barn som kommer med sina familjer.

När det gäller mottagandet av asylsökande är det Migrationsverket och kommunerna som är ansvariga myndigheter. Rädda Barnen har utvecklat principer och checklistor för hur vi att ett gott mottagande ska se ut och det är dessa principer och checklistor som ligger till grund för vårt påverkansarbete både nationellt och lokalt. En central del av Rädda Barnens arbete handlar om att säkerställa att barns egna röster och syn på mottagandet tydliggörs, genom att vi lyssnar på barn, dokumenterar deras erfarenheter och återför denna kunskap till myndigheter och politiska beslutsfattare.

Antalet personer som söker asyl i Sverige har ökat kraftigt de senaste två åren.¹ Så många personer som kommer nu har det inte kommit sedan Balkankriget på 90-talet. Under asylperioden är det Migrationsverket som har ansvar för den asylsökandes uppehälle. De asylsökande kan välja att hitta eget boende (EBO) men de flesta får hjälp med boende av Migrationsverket. Migrationsverkets anläggningsboende (ABO) består oftast av lägenheter, men ibland också av hotell, institutioner eller campingplatser när antalet lägenheter inte räcker till.

Som direkt konsekvens av att antalet asylsökande ökar tvingas Migrationsverket hyra fler lägenheter och större anläggningar för att husera alla. Det innebär att det nu placeras asylsökande personer i orter som inte tidigare tagit emot så många asylsökande och i anläggningar som nyligen omvandlats till asylboenden. Inte alla dessa boenden kan anses vara lämpliga för barn att leva i under längre perioder om man ser till inomhusmiljö, utomhusmiljö, avstånd till skola, tillgång till fritidsverksamheter och liknande.

Rädda Barnens aktiva medlemmar runt om i landet reagerar oftare än tidigare på situationen för asylsökande barn. De rapporterar om asylsökande barn som inte går i skolan, om bristande kvalitet i utbildningen, om bristande tillgång till förskola, om isolering i små samhällen utan möjlighet att ta sig någonstans på fritiden, om barn

---

¹ Under 2013 sökte 54,259 personer asyl i Sverige och under 2012 låg siffran på 43,887.

som bor på vad som borde vara temporära asylboenden i två år eller mer och om familjer som inte har råd att köpa vinterkläder.

För att fördjupa vår kunskap på området har Rädda Barnen fått medel från Kugelbergs Stiftelse för en studie där vi ville lyssna in asylsökande barn och deras föräldrar egna upplevelser av mottagandet i Sverige, för att vara säkra på att vi driver de frågor som den berörda gruppen själva upplever som problem.

Studien

För att avgränsa undersökningen valde vi att fokusera på fyra saker i mottagandet: boende, skola, fritid samt ekonomi. Dessa delar ingår alla i Rädda Barnens *Checklista för ett gott mottagande av asylsökande barn i familj (2012)*, i vilken Rädda Barnen redogör för hur vi anser att ett gott mottagande ska se ut, och som legat till grund vid utformningen av studien. Såväl checklistan som studien har utgått från grundprinciperna i FN:s konventions om barnets rättigheter, nämligen barnets rätt till liv och utveckling, att inget barn får diskrimineras, principen om barnets bästa och att barn har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör dem. För asylsökande barn gäller att de, i enlighet med dessa principer, har samma rättigheter som barn som vuxit upp i Sverige.

Den viktigaste delen av studien har varit intervjuer med asylsökande barn och föräldrar om deras upplevelser av att komma till Sverige. Totalt har vi intervjuat tio vuxna och åtta barn individuellt. I några fall har vi intervjuat barnen och föräldrarna tillsammans, speciellt gäller det i fallen med de yngre barnen. Vi har också samtalat med 20 barn i en förberedelseklass. De flesta av intervjuerna och samtalen har genomförts med hjälp av tolkar. Några har genomförts på engelska. Personerna som medverkat har fått garantier för att få vara anonyma. En del citat har därför ändrats om de innehållit namn på orter eller annat som skulle kunna identifiera en person. Citaten har även i översättningarna justerats något för att öka förståelsen och läsbarheten.

Projektledaren, tillika rapportskrivaren, vill tacka alla de barn och föräldrar som ställt upp på intervjuerna. Många av er har nyligen anlänt till Sverige, ofta med traumatiska upplevelser med er hemifrån eller från resan hit. Tack för att ni så generöst och öppet ville dela med er av era erfarenheter och svårigheter. Tack också till Yasaman Vallae, Louise Ander, Zuhair Alaisa och Tedros Abraham för hjälp med genomförandet av intervjuer.

Boende

De flesta som kommer till Sverige bor de första dagarna på ett s.k. transitboende. Därefter får varje asylsökande ett erbjudande om boende under asylprövningstiden (ABO). Man kan inte välja var man vill bo utan får flytta dit där det finns lediga rum eller lägenheter. Man kan också välja att hitta ett eget boende (EBO).

”Vårt transitboende var inte bra. Vi delade toalett med flera andra och jag var rädd om jag behövde gå på toaletten på natten” (Pojke, 13 år).

Alla som deltagit i den här undersökningen har bott i Migrationsverkets boenden. Några har bott i egna lägenheter och andra har fått ett rum i en större förläggning². Några av familjerna bor nu i lägenhet efter en tid på förläggning.

Förläggningsboende

Standarden och den service som finns tillgänglig på förläggningarna varierar kraftigt. På en av de förläggningar där vi intervjuade barn och föräldrar fanns lekrum, förskola och skola. Å andra sidan låg det avsidet och framför allt de äldre barnen var missnöjda med att det fanns för lite att göra. På detta boende serverades mat i gemensam matsal och flera av de intervjuade saknade möjligheten att kunna laga sin egen mat.

”Det är ett anläggningsboende men vi bor i ett eget hus tillsammans med en annan familj. Det var de två största familjerna som fick bo i huset. Vi har tre rum, ett för oss, ett för de andra föräldrarna och ett för alla barnen (fyra totalt). Det finns också ett kök men spisen är avstängd eftersom vi äter i den gemensamma matsalen”. (Förälder till barn 4 och 5 år).

”Vi bor i ett litet rum hela familjen. Det är trångt, smutsigt och tråkigt.” (Flicka, 15 år)

”Det som är bra där jag bor är leksakerna, lekrummet och matsalen”. (Pojke, 5 år)

”Det är bra att det finns ett lekrum där barnen kan leka tillsammans. Fast rummet är inte så bra. Det är i källaren och det är fuktigt och dålig luft. Förskolan är också bra, även om de bara lär sig svenska. Barnen tycker att det är kul fast de säger att de inte gör så mycket (skolsaker). Ibland tittar de på film en hel dag. Nu är det bara 5 barn där. Det är bra att de bor med barn som pratar samma språk och är från samma land.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Jag har kompisar där och jag är med min familj. Lärarna är bra och jag gillar vädret.” (Flicka, 15 år).

---

² Med förläggningar menar vi i denna rapport campingplatser, vandrarhem, hotell, studentbostäder eller f.d. institutioner av olika slag.

”Maten är ofta kryddstark och barn gillar inte det. Frukosten är alltid bara cornflakes och mjölk. Och två skivor bröd med ost. Det finns inga ägg.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Jag vill ha många leksaker och att mamma lagar mat”. (Pojke, 5 år)

”När vi inte kan laga mat här så kan vi inte heller köpa något som vi är sugna på att äta för vi kan inte laga till det. Pojken har sagt att han saknar att äta mammas mat.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

På den andra förläggningen som vi besökte hade de boende tillgång till små pentrys i sina rum. Detta uppskattades även om flera oroade sig för att maten blev dyr när kylen var så liten att man hade svårt att förvara mat där. Närmaste affär låg en dryg halvtimmes promenad bort så att behöva handla mat många gånger i veckan var en stor process. Positivt var annars att denna förläggning låg i ett större samhälle och att det var lättare för de boende att utnyttja servicen där.

”Jag delar ett rum med min mamma i ett hus där det bor många andra. Jag känner mig säker där. Det bästa med boendet är att jag kan gå till biblioteket. Dit går jag varje dag för att använda internet”. (Pojke, 13 år)

De problem som främst lyftes kring detta boende var att rummen var små och att de gemensamma utrymmena var omöblerade. Det fanns alltså ingenstans att sitta eller leka utanför det lilla rum familjerna delade. För familjer med små barn eller barn som ännu inte börjat förskola eller skola var det en stor utmaning att aktivera barnen hela dagarna, speciellt när det var kallt. På boendet finns varken lekrum eller en ordentlig lekplats ute.

”Det största problemet är att vi bor för litet. Vi har bara ett litet rum. Jag bor tillsammans med min son och när vi gör våra läxor stör vi varandra. Han vill att det ska vara tyst medan jag behöver prata högt för att lära mig. Att vi bor så litet skapar problem i vår relation.” (Mamma till pojke 13 år)

”Jag kan inte komma på något som är bra med vårt boende. Det finns inga leksaker, ingen lekplats, inga kompisar och ingen TV eller musik. Jag är hemma hela dagarna med min dotter och det finns inget för henne att göra. Ibland leker vi ute eller besöker andra hus och letar efter andra barn. Är vi inne berättar jag sagor”. (Mamma till flicka 2,5 år)

”Det finns inga leksaker och inget ställe för min son att leka. Nu är det också svårt att gå ut eftersom vi inte har varma kläder. Vi är mest i vårt rum. Jag önskar att min son kunde gå på dagis.” (Mamma till pojke 2 år)

INTERVJU MED FLICKA 15 ÅR

Hur länge har du varit i Sverige?

-3,5 månad

Hur bor du?

-Vi bor sex personer i ett rum. Alla tillhör familjen. Det är väldigt litet, inte alls bra, smutsigt.

Finns det något som är bra med där du bor?

-Jag har vänner här och min familj är här. Jag älskar mina lärare. Jag kommer inte på något mer. Det finns inget bra här.

Om vi hade ett trollspö och kunde trolla fram ett annat boende, hur skulle ditt önskeboende se ut?

-Jag vill bo i Helsingborg. Min farbror bor där. Jag skulle ha ett eget rum, toalett, en pool, tjejsaker som smink och kläder, inte ett tråkigt hus, en stor TV.

Går du i skolan?

-Ja. Den är inte bra. Trångt. Skolan ligger på förläggningen så det är bara arabisktalande elever där, inga svenskar. Jag glömmer alla svenska ord. Jag vill hellre gå i en svensk skola.

Fick du besöka skolan innan du började?

-Nej, jag började direkt. Två veckor efter att jag kom hit.

Brukar du få läxor i skolan? Var brukar du i så fall sitta när du gör dina läxor?

-Jag har bara fått läxor en gång. Då sitter jag på sängen. Det finns inget bord eller stol i rummet.

Vad gör du när du inte är i skolan?

-Sover, äter, surfar på internet, studerar.

Har du fått information om vad man kan göra på sin fritid nära där du bor?

-Nej

Vad skulle du vilja göra på din fritid om du fick välja fritt?

-Promenera med mina vänner. Titta på TV. Spela basket.

Har din familj råd att köpa det ni behöver?

-Ja, men vi kan inte ta hit något, det finns ingen plats i rummet.

Vad önskar du att du hade fått veta precis när du kom till Sverige och som hade underlättat för dig här?

-Jag hade velat veta att det inte är så bra. Jag trodde att det skulle vara bra men det är jobbigt och tråkigt. Jag trodde att jag skulle vara lycklig men det är jag inte.

Har du något annat råd till barn och unga som precis kommit till Sverige?

-Undvik att bo på förläggning! Det är som ett fängelse.

Lägenheter

Många som bor på förläggning önskar att de hade en egen lägenhet men de vi pratat med som bor i lägenhet är uppgivna. Standarden är ofta låg och många vittnar om element som inte fungerar, klotter på väggarna och brist på möbler. Det som främst lyfts fram är dock trångboddheten och att lägenheterna ofta ligger i små samhällen med dåliga kommunikationer. Det är markant att så många av de som intervjuades, både barn och föräldrar, inte kan komma på något som de tycker är bra med där de bor.

”Vi bor hela familjen, sju personer, i en lägenhet med två sovrum, ett kök och ett vardagsrum. Lägenheten är för liten och elementen fungerar inte. Lägenheten ligger i ett litet samhälle där det bara finns en dyr livsmedelsbutik. Så fort vi ska göra något måste vi åka buss och det är dyrt. Barnen som går gymnasiet måste åka buss till skolan varje dag och det får vi inte någon ersättning för. Bara bussbiljetterna kostar nog 1400 kr varje månad.” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Det bästa med mitt boende är snön, leksakerna och maten.” (Pojke, 9 år)

”Här finns inga affärer och bussarna slutar gå tidigt.” (Pappa till barn 9, 12 och 14 år)

”Det som är bra är att det är nära skolan, att det är lugnt och att det är bra för barn här.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Det finns ingenting jag tycker om här.” (Flicka, 11 år)

”Barnen går till skolan tidigt och måste stanna där till min fru och jag kommer tillbaka från språkkursen vilket är efter kl. 16. Det är för länge för barnen att vara borta från sitt hem och det finns ingen här som kan se efter dem när vi inte är här. Vår yngsta son är så trött när han kommer hem från skolan att han bara somnar och vaknar först nästa morgon när det är dags för skolan igen. Vi har ingen tid att umgås med honom.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Levnadsvillkoren här är inte bra. Jag tycker att det är dåligt. Förutom att vi har separerats från resten av vår familj så tycker jag att det är otillgängligt att bo här. Till exempel, om vi behöver åka in till stan måste jag väcka min son tidigt för att hinna med bussen och då får vi ändå inte tillräckligt med tid i stan för att göra våra ärenden innan vi måste ta bussen tillbaka eftersom de slutar gå så tidigt” (Pappa till pojke 14 år)

På frågan om vad som skulle kunna ha varit bättre med boendet, ur barnens perspektiv, lyfter många just möjligheter till lek och förströelse.

”Vi skulle gärna vilja ha en TV och en dator med internet. Vi fattas också sängar, mattor och kläder.” (Pappa till barn 1, 6 och 8 år)

”Det kunde funnits lekplatser i området”. (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Om jag skulle börja lista allt som skulle kunna varit bättre så skulle den listan bli oändlig. Det är inget bra ställe för barn eftersom det inte finns något sätt för dem att utvecklas här, varken intellektuellt, fysiskt eller på något annat sätt.” (Pappa till pojke 14 år)

Barnens önskeboende

Till barnen ställde vi frågan hur deras önskeboende ser ut, om vi skulle kunna trolla fram ett annat boende. Den vanligaste drömmen var den om ett eget rum! Flera av barnen drömde också om att ha TV och en dator och att släktingar som var kvar i hemlandet också skulle bo med dem.

”Jag önskar att vi hade ett stort hus inne i stan där alla kunde ha sitt eget rum och där vi skulle ha TV och internet.” (Flicka, 15 år)

”Då skulle jag bo i Syrien.” (Pojke, 9 år)

”Vi skulle ha ett vardagsrum, två sovrum, en balkong och ett stort kök. Jag skulle också vilja att mina mor- och farföräldrar var här hos mig. Jag önskar också att jag hade en laptop och en mobiltelefon.” (Flicka, 11 år)

”Jag skulle vilja ha ett eget ställe för familjen där jag har mitt eget rum. Jag skulle ha en laptop och en Play Station i mitt rum.” (Pojke, 14 år)

Riktlinjer för boende

Med anledning av den problematik kring boendet som lyfts i intervjuer med de asylsökande själva kan det vara intressant att notera att, enligt de riktlinjer för lägenhetsboende som Migrationsverket utarbetat tillsammans med en rad organisationer och andra myndigheter, är tanken bakom boendet för asylsökande att man ska ha en ”långsiktig lösning som ska motverka isolering och utanförskap och därmed ge möjlighet för den asylsökande att hantera sin situation i det svenska samhället.”³

Riktlinjerna tar också upp aspekter som ska beaktas vid tilldelningen av logi, bland annat, närhet till tätort där man ska kunna uträtta sina ärenden under en dag med hjälp av allmänna kommunikationer, närhet till förskola och skola, tillgång till gemensamhetsutrymme i anslutning till boendet, en trygg och stimulerande utomhusmiljö samt tillgång till fritidsaktiviteter.⁴ Riktlinjerna tar också upp att barnfamiljer ska erbjudas boende i egna bostadslägenheter.

---

³ Workshop Agreement SIS-WA 2:20011, s. 4

⁴ Workshop Agreement SIS-WA 2:20011, s. 13-14

INTERVJU MED POJKE, 8 ÅR, OCH HANS PAPPA

Hur länge har ni varit i Sverige?

(Pappan): -Fem månader

Hur ser familjen ut?

(Pappan): -Jag är här tillsammans med min son. Jag är ensamstående och pojken har växt upp tillsammans med mig, min syster och min mamma. Han ser dem som sina mammor och det är jobbigt för mig att se hur mycket han saknar dem. Jag hoppas att de också ska kunna komma hit men jag är rädd för att de inte ska få det eftersom ingen av dem är pojkens biologiska mamma. Den svenska utlänningslagen diskriminerar vår typ av familj. Jag har hört mycket om att Sverige ska vara ett humant land, speciellt för barn, men än så länge har jag inte sett det i praktiken.

Hur bor ni?

(Pojken): -Vår lägenhet har ett sovrum, ett vardagsrum, kök och badrum. Vi bor där fyra personer, en annan pappa med sin son bor där också, men jag tycker inte om att behöva dela lägenhet med en annan familj. Jag skulle vilja vi kunde dela av köket och de rum vi delar.

(Pappan): -Lägenheten är inte bra för två familjer. Jag och min son sover i det vardagsrum som vi delar med den andra familjen. Det är också svårt att dela lägenhet med en annan familj med barn eftersom man inte kan säga till de barnen eftersom de inte är ens egna.

Finns det något som är bra med ert boende?

(Pojken): -Ingenting

(Pappan): -Ingenting

(Till pojken): Om vi hade ett trollspö och kunde trolla fram ett annat boende, hur skulle ditt önskeboende se ut?

-Jag skulle vilja bo i ett hus som har en trädgård med blommor. Jag skulle ha leksaker och spel i mitt rum. Jag skulle sätta ut teckningar på väggen och lägga mina kläder i byrån helt själv. Jag vill att min farmor (big mom), faster (small mom) och farfar var här hos mig också. Om de inte kan bo med oss kan de bo i den förläggning där vi bodde tidigare så skulle jag kunna åka dit och hälsa på dem.

(Till pojken): Går du i skolan?

(Pojken): -Jag gick i skolan på förläggningen men inte nu.

(Pappan): -Jag har träffat lärare på skolan och de sa att de skulle ringa och berätta när han skulle börja skolan. Sen dess har jag inte hört något från dem. Jag kan inte själv börja på språkkurs nu för hur skulle jag kunna koncentrera mig på studierna om han är ensam hemma?

(Till pojken): Vad gör du på dagarna nu när du inte går i skolan?

(Pojken): -Ingenting. Ibland om det inte är för kallt går jag ut och leker med andra barn som bor här.

(Pappan): -Han är bara hemma. Källaren i vårt hus skulle kunna ha varit bra för inomhuslek men det är helt tomt och det finns inget för barnen att leka med där.

Har ni fått någon information om vad man kan göra på sin fritid nära där ni bor?

-Nej

(Till pojken): Vad skulle du vilja göra på din fritid om du fick välja fritt?

-Jag skulle älska att ha en laptop där jag skulle kunna titta på tecknade filmer och en mobiltelefon för att spela spel. Jag skulle också vilja cykla men det kan jag inte göra här nu.

Har ni råd att köpa det ni behöver?

(Pappan):- Nej, jag har inte råd att köpa sakerna som min son behöver eller vill ha.

(Pojken):- Min pappa har inte råd men ibland får vi saker som vi behöver från Röda Korset eller så köper vi på second hand.

Finns det något ni gärna skulle vilja ha eller vilja göra men som ni inte har råd med?

(Pojken):- Jag vill ha olika slags mat och en mobil men det har vi inte råd med. En dag när vi handlade på Lidl så hittade jag ett par jeans som jag gillade men pappa hade redan gjort slut på våra pengar på maten. De kostade 100 kr men vi hade inte tillräckligt med pengar för att köpa dem.

(Pappan):- Jag har inte råd att köpa en telefon med 3G. Man måste ha 3G här.

Vad önskar ni att ni hade fått veta precis när ni kom till Sverige och som hade underlättat för er här?

(Pojken):- Jag visste ingenting om Sverige. Jag kände till London för jag hade hört att mänskorna där tyckte om barn och att man skulle få en massa glass där!

(Pappan):- Sverige är känt för att vara ett av de länderna i världen med bäst levnadsvillkor. När jag kom hit var det inte så.

Har ni något råd till andra familjer som precis kommit till Sverige?

(Pappan): -De finns redan de som ringer till mig som vill komma hit och jag säger sanningen till dem. Förvänta er inget bra eller att ni ska göra något annat än att äta och vara hemma.

(Pojken): -Jag skulle säga till mina vänner i Syrien att åka till London och inte hit.

Skolan

Enligt skollagen har asylsökande barn samma rätt till utbildning som barn som är folkbokförda i Sverige.⁵ Asylsökande barn har däremot ingen skolplikt. Det är den kommun som barnet vistas i som ansvarar för att barnet får tillgång till utbildning. Kommunen är skyldig att erbjuda barnet plats i skola så snart det är lämpligt med hänsyn till barnets personliga förhållanden men senast en månad efter ankomsten till Sverige.⁶

Skolgång

Att skolan är viktig för både barnen och deras föräldrar är uppenbart i intervjuerna. Många föräldrar är mycket aktiva själva i att försöka få besked om skolstart och frustrerade i de fall där det dröjer.

”Min son fick plats på skolan bara två veckor efter att vi hade kommit hit. Kommunen lyssnade på mig när jag sade att det var viktigt att han fick börja skolan snabbt eftersom han inte har några syskon och var ensam. De har tagit mycket hänsyn.” (Mamma till pojke 13 år)

”Vi har varit i Sverige i tre månader och bott här i två veckor. Min son har inte börjat skolan ännu. När vi kontaktade skolan sade de att de skulle ringa men jag har inte hört något än. Jag vet att min kontaktperson har varit sjuk. Det kanske är en förklaring men jag skulle förvänta mig att någon annan på skolan skulle ringa istället.” (Pappa till pojke 14 år)

Barnen själva uttrycker ofta glädje över skolan och att de tycker om sina lärare och klasskamrater. De som går i förberedelseklass längtar efter att gå i en klass med svenska barn.

”Jag går i en förberedelseklass på en skola som ligger på förläggningen. Jag hoppas få gå i en vanlig skola snart.” (Flicka, 15 år)

”Jag går inte i skolan än, men jag ska börja nästa månad. Jag längtar till jag ska börja skolan och jag kan få leka med andra barn.” (Pojke, 9 år)

”Jag tycker om lärarna men det finns inga svenska elever på skolan. Jag hoppas att jag får gå på en vanlig skola snart.” (Flicka, 15 år).

”Jag känner mig glad när jag tänker på mitt dagis. Jag känner mig glad när jag får rita. Ibland blir jag ledsen när läraren säger att vi inte får rita. Jag blev också ledsen när alla de äldre barnen fick reflexer och jag inte fick.” (Pojke, 5 år)

”Jag går i en förberedelseklass. Alla åldersgrupper studerar tillsammans. Jag tycker inte om det.” (Flicka, 11 år)

I en av de kommuner där vi genomförde intervjuer framkom att asylsökande barn visserligen oftast erbjöds skola inom någon månad från ankomsten men att utbildningen inte var på samma villkor som för andra barn i kommunen. Exempelvis erbjöds inte barnen undervisning

⁵ 9 kap. 5§ och 29 kap. 2§ skollagen (SFS 2010:800)

⁶ 4 kap. 1 a § skolförordningen (SFS 2011:185)

i alla ämnen. Någon förälder har också i intervjuerna tagit upp att modersmålsundervisningen inte fungerade som den skulle.

”Vi vill att våra barn ska få modersmålsundervisning men vi har inte fått något besked på fem månader. Vissa familjer har väntat i ett år. Föräldrar vill att barnen ska lära sig sitt modersmål.” (Pappa till barn 1,6 och 8 år)

Hur kommer barnen till och från skolan?

I några av de familjer vi intervjuat har barnen fått plats på en förskola eller skola långt från boendet. Eftersom det är dyrt med bussbiljetter får äldre barn ofta gå långa sträckor på egen hand.

”Jag har fått låna en cykel av en svensk kvinna som vi har lärt känna. Till vintern får jag nog gå igen. Det tar ca 45 minuter.” (Pojke, 13 år)

”När vi bodde på asylboendet fick barnen plats på ett dagis långt bort. Det var för långt för att gå så vi var tvungna att åka buss. Under sju månader betalade vi 450 kr/månad för bussen. Detta fick vi ingen ersättning för.” (Pappa till barn 1, 6 och 8 år)

”Det finns en förskola på förläggningen. Det tog lång tid att gå dit innan de skottade bort snön. Nu har barnen lärt sig att de ska gå där det finns sand.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Alla våra barn går i skolan. Skolan ligger inte så långt bort så de går dit och hem själva. Vi önskar att vi skulle kunna följa dem till skolan eller hämta dem men det hinner vi inte eftersom vi är på språkkurs då. Tiderna är det enda som inte är bra med skolan.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

Information innan skolstart

De flesta vi intervjuade hade fått information om förskolan eller skolan innan barnen började där. Oftast har man först fått ett brev och sedan varit på en informationsträff på skolan. Endast någon vi träffade var missnöjd med den information som getts och då gällde det förskolan.

”Det var andra som bor här som berättade att det fanns en förskola och att vi borde lämna barnen där. Det tog kanske tre dagar innan vi fick reda på att det fanns en förskola. När vi lärde känna några andra här så berättade de för oss.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Ja, vi har fått information. Jag har också besökt skolan som mina barn ska börja i men barnen har inte varit där ännu.” (Pappa till barn 9, 12 och 14 år)

”Jag fick besöka skolan och den verkar bra. Jag fick lite information om maten, att de serverar halal mat t.ex., men inte så mycket information om barnens skolgång.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

Läxor

Ett återkommande problem som lyfts i intervjuerna är att det inte finns någonstans för barnen att sitta och göra sina läxor. Många bor trångt och ofta finns det inte ens en stol och ett bord

att sitta vid utan man får sitta i sängen. En flicka som delade rum med sex syskon beskrev hur hon brukade sätta sig i garderoben för att få lite lugn att göra läxorna (se bild nedan).

”Barnen får lite hjälp med läxorna i skolan och på biblioteket en dag i veckan. Barnen är nöjda med den hjälp de får.” (Pappa till barn 1, 6 och 8 år)

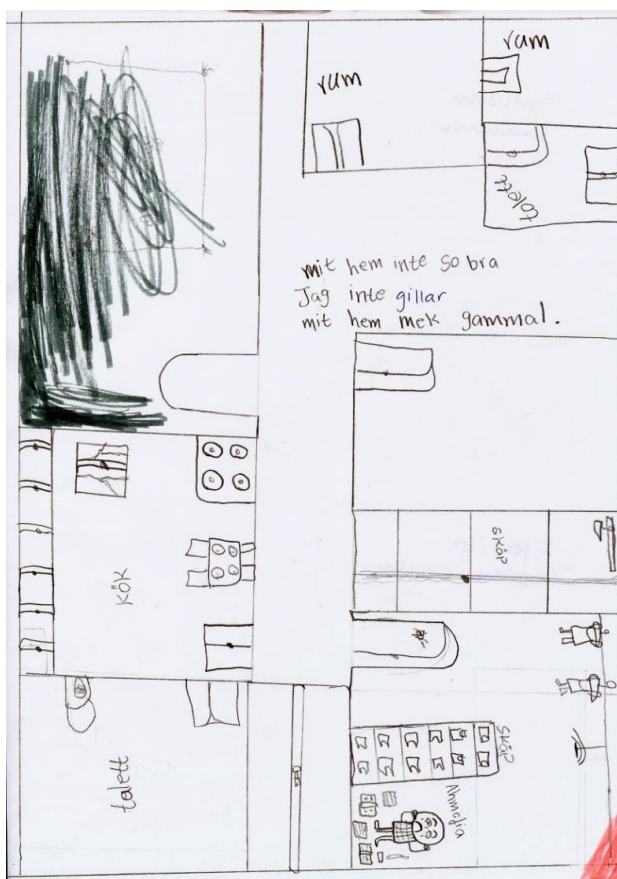
”Barnen får läxor då och då. Det finns inte så många platser att sitta på. Alla fem barnen bor i ett rum. Några får sitta i sina sängar, några i köket och någon i föräldrarnas rum.” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Jag har bara fått läxor en gång.” (Flicka, 11 år)

”Lägenheten vi bor i har inga möbler där min son skulle kunna sitta och göra sina läxor. Vi delar lägenhet med en annan familj så vi har bara ett sovrum och ett vardagsrum för fyra personer.” (Pappa till pojke 14 år)

En del föräldrar nämner att eftersom barnen inte får läxor är det också svårt för dem som föräldrar att följa vad barnen lär sig i skolan.

”Barnen får inga läxor. De har aldrig med sig böcker hem och det är svårt för oss att veta vad de har lärt sig i skolan.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

Flicka, 13 år

Fritid

Något som framkommer tydligt i våra intervjuer är att barnen har så lite att göra på sin fritid. Många barn svarar att de inte gör någonting alls när de inte är i skolan. Ingen vi har träffat har fått information från varken Migrationsverket eller kommunen om vad det finns att göra på fritiden och ingen hade heller haft kontakt med någon idrottsförening eller liknande.

”Vi har inte fått någon information om vad man kan göra på sin fritid här. Eftersom vi inte kan språket är det också svårt för oss att ta reda på det själva.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

Vad gör barnen när de inte är i skolan?

Om man har tillgång till ett bibliotek verkar det vara populärt. Vi träffade en pojke som var där i princip varje dag. Bor man på förläggning finns det ibland andra barn att leka med men för de barn som bor i lägenhet i ett litet samhälle med dåliga bussförbindelser har man ibland bara sin egen familj att umgås med. Få har lärt känna svenska barn.

”När jag inte är i skolan brukar jag spela fotboll med andra barn på boendet.” (Pojke, 13 år)

”När det är varmt går vi iväg till en park i närheten flera familjer tillsammans. Där har vi picknick och barnen spelar fotboll”. (Mamma till pojke 13 år)

”Barnen är mest hemma.” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Jag leker i lekrummet eller i snön.” (Pojke, 5 år)

”Sover, äter, studerar.” (Flicka, 15 år)

”Jag tittar på TV men det är på svenska och jag förstår inte” (Flicka, 11 år)

”Barnen har inget att göra här. Det finns ingenstans vi kan ta dem för att leka eller få dem att tänka på något annat. Vädret gör att det inte är så kul att gå ut. Även om vi skulle vilja åka in till stan så går inte det för det går inga bussar på helgerna. Så de sitter bara hemma och jag måste leka med dem tills de tröttnar på mig. För barnens skull letar jag ett annat boende inne i stan. Barnen behöver en annan miljö att bo i.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Min son är bara hemma och gör ingenting. Det finns inget ställe dit han kan gå för att få något annat att tänka på. Vi har inte ens en TV i lägenheten för att fördriva tiden. Det finns inget ställe att träffa andra barn på, om han inte blir hembjuden till dem.” (Pappa till pojke 14 år).

”Jag gör inte så mycket. Ibland spelar jag lite fotboll utanför men jag har ingen att spela med. Ibland leker jag i snön med en snowboard. Jag vill titta på film men vi har ingen TV i lägenheten.” (Pojke, 14 år)

En pappa menar att Migrationsverket måste tänka på om stället de placerar barnfamiljer på är lämpligt.

”Migrationsverkets enda uppdrag är att hitta ett ledigt boende och de tänker inte på vad de asylsökande kan göra på dessa ställen. Speciellt när det gäller barn borde de tänka på om boendet är lämpligt. När vi bodde på förläggningen kunde vi i alla fall ta oss in till stan och hinna göra en massa saker där innan vi behövde åka tillbaka. Nu är det bara utmattande att åka in till stan eftersom vi måste åka tidig morgon och sedan tillbaka efter bara tre timmar. Jämfört med förläggningen är vårt nya boende så illa eftersom det inte finns någonting för min son att göra här. Jag vet att det är temporärt men jag är rädd för att det ska ta lång tid innan vi kan flytta eller att vi blir placerade här sedan.” (Pappa till pojke 14 år)

Vad vill barnen göra?

På frågan vad barnen skulle vilja göra som de inte kan göra idag framkom många olika önskemål, t.ex. att kunna gå och bada på badhus, spela instrument eller titta på TV. Många önskar också att de hade en dator med internetuppkoppling, inte minst för att kunna hålla kontakt med vänner och familj i hemlandet.

”Bada! Min dotter älskar att bada men vi har inte råd att gå på badhuset och vi fick inte med oss några badkläder heller.” (Mamma till flicka 2,5 år).

”Flera av mina barn är musikintresserade och skulle vilja spela ett instrument. Vad jag vet kan de inte göra det i sin skola”. (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Barnen vill ha mer leksaker, titta på film, tv-spel. De följde med till Willys en dag och ville ha filmer och cd-skivor men vi köpte inget.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Jag tycker om att spela piano och att träffa mina vänner.” (Flicka, 15 år)

”Barnen skulle vilja titta på TV och spela datorspel.” (Pappa till barn 9, 12 och 14 år)

”Jag skulle vilja åka skidor och spela fotboll.” (Pojke, 9 år)

”Barnen hade höga förhoppningar om allt de ville se och göra när de kom hit men när de kom hit hittar det inte något de vill göra. De har inte ens hittat saker att leka med i skolan. De har inte heller varit på utflykter med skolan.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Om jag hade kompisar så skulle jag träffa dem och vi kunde sova över hos varandra. Jag skulle också vilja besöka olika platser. Jag älskar att rida. Jag brukade rida med min farfar hemma och jag hoppas kunna göra det här också.” (Flicka, 11 år)

”Jag gillar att simma men det kan jag inte göra här. Jag brukade simma när vi bodde närmare stan tidigare men här finns ingenstans att simma. Jag skulle också vilja ha en laptop och internet.” (Pojke, 14 år)

Ekonomi

Om man inte har egna pengar har man rätt att söka dagersättning från Migrationsverket under asylprövningstiden. Ersättningen varierar beroende på om man får mat på boendet eller inte. Dagersättningen ska räcka till mat, när det är aktuellt, samt till kläder och skor, sjukvård och medicin, tandvård, hygienartiklar, andra förbrukningsvaror och fritidsaktiviteter.

För en familj med två barn blir ersättningen 62 kr/dag, dvs. ca 1860 kr/månad, om man får mat på boendet. För samma familj i boende där man själv står för mathållningen blir ersättningen mellan 196-222 kr/per dag beroende på åldern på barnen, dvs. ca 5880-6660 kr/månad. Från och med tredje barnet halveras dagersättningen. Nivåerna på dagersättningar har varit oförändrade sedan 1994.⁷

Utöver dagersättningen kan en asylsökande ansöka om särskilt bidrag, till exempel för vinterkläder. Migrationsverket menar dock att särskilt bidrag ska tillämpas restriktivt och att dagersättningen ska täcka sådana kostnader.

Vad räcker pengarna till?

Alla familjer vi pratat med prioriterar att köpa mat för de pengar man får. Många menar att det är i princip det enda man har råd till. Eftersom intervjuerna genomfördes i december var det många som oroade sig för att de inte hade tillräckligt med pengar för att köpa vinterkläder till barnen. Det särskilda bidrag man kan få från Migrationsverket räcker inte långt, om man inte har tur att hitta begagnade kläder. En mamma vi pratade med hade fått extra bidrag för att köpa en ny barnvagn men bidraget räckte inte till en ny barnvagn och hon visste inte var hon skulle hitta en begagnad.

”Vi saknar mycket saker, men vi klarar oss. Vi tänker att detta bara är tillfälligt och att det kommer att bli bättre när vi får uppehållstillstånd. Vi är mycket glada för att det finns affärer som säljer andrahandskläder. Det har hjälpt oss jättemycket. Det enda vi behöver köpa nytt är underkläder för det vill vi inte köpa begagnat.” (Mamma till pojke 13 år)

”Jag har inte ätit chips på två månader.” (Pojke, 13 år)

”Först köper vi mat och sedan kläder till barnen. Sist kommer föräldrarna.” (Pappa till barn 1, 6 och 8 år)

”Vi har inte råd att köpa vinterkläder eller leksaker. Även svårt med mat. Svårt att bevara mat i så små kylskåp.” (Mamma till flicka 2,5 år)

”Pengarna räcker bara till mat och då bara det enklaste. Vi köper nästan ingen frukt.” (Mamma till pojke 2 år)

”Pengarna räcker endast till mat och bussresor. Vi brukar köpa kläder på torget men det är stängt på vintern. Jag tar inte med mig barnen till affären längre för det är så svårt att behöva säga nej till allt de vill ha.” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

⁷ Dagersättningen regleras i Förordning (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl.

”Vi har råd att köpa det vi behöver till hushållningen men vi har inte tillräckligt för att barnen ska kunna få det de behöver eller vill ha. Det är helt omöjligt att köpa nya saker som barnen behöver. Vi har bara råd med saker på second hand och det är inte alltid man hittar det man behöver. Jag har hittat ett bra ställe att handla på men det är svårt att ha råd med resan dit.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Om min pappa har råd att köpa det jag behöver så gör han det. Om han inte har råd så säger han det.” (Flicka, 11 år)

Vad önskar man att pengarna skulle räcka till?

Det föräldrarna främst önskar att de kunde köpa till sina barn, men som de inte anser sig ha råd till är vinterkläder och leksaker. Man skulle också gärna vilja kunna göra roliga saker tillsammans, som att gå på badhuset eller på bio. Barnen och ungdomarna önskar sig också ofta en mobiltelefon eller en dator.

”Vi skulle vilja gå på badhuset eller bio. Vi skulle också vilja köpa leksaker, en cykel till dottern och vinterkläder.” (Mamma till flicka 2,5 år)

”Vinterkläder och blöjor”. (Mamma till pojke 2 år)

”Det finns ett språkcafé på biblioteket som vi gärna skulle åka till, men bara bussen kostar 100 kronor för hela familjen.” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Vi vill kunna köpa vinterkläder. Pengarna räcker inte. Kanske om man handlar second hand men inte till nya saker. Det fanns ingen jacka i min frus storlek på second hand och en ny går inte att köpa. Alla pengar räcker kanske till en person men inte mer. En Tv vill vi också gärna ha men det går inte nu.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Jag behöver en mobiltelefon och en dator.” (Flicka, 15 år)

”Det vi får är inte tillräckligt. Det kostar mycket att starta ett nytt liv i Sverige och vi måste vara flexibla.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Det finns många saker. Till exempel, jag skulle vilja kunna kommunicera med min familj som är kvar hemma men jag har inte råd att köpa en dator. Även pengarna som jag fick från Migrationsverket för att köpa vinterkläder till mig och min son räckte inte till det som jag ville köpa.” (Pappa till pojke 14 år)

Råd till andra asylsökande

slutet av intervjuerna har vi frågat vad de önskar att de själva hade fått veta när de precis kom till Sverige och som hade underlättat för dem här. Från svaren är det uppenbart att de alla flesta tycker att starten i Sverige har varit svårare än vad man hade förväntat sig.

”Att ha vetat hur systemet fungerar och hur processen hos Migrationsverket ser ut. För en del går det snabbt och för andra tar det lång tid och man vet inte varför. De sa att det var bättre i norra Sverige men jag visste inte vad de menade med norra. De sa att det går fortare här och att det är lättare att lära sig svenska.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Jag önskar att jag hade fått mer information om vädret, om vården och om utbildningssystemet.” (Pappa till barn 9, 12 och 14 år)

”Jag önskar att jag hade fått bra information om hur livet är här innan jag kom. Bilden jag hade av Sverige var så annorlunda. Vad du än ska göra här så kostar det mycket pengar. Som exempel, jag behövde laga en tand hos tandläkaren men när jag hörde hur dyrt det var så lät jag bli trots att jag har ont. Livet är så dyrt här.” (Pappa till barn 5, 9 och 11 år)

”Jag trodde att jag skulle komma till en stad och leva som vi brukade göra hemma. Men vi har bott på förläggningar och flera andra ställen.” (Flicka, 11 år)

”När jag kom hit så hade jag en idé om att jag och min son skulle få ett bättre liv men det har inte levt upp till mina förväntningar. (Pappa till pojke 14 år)

Vi frågade också vad de skulle vilja ge för råd till andra barn och föräldrar som just kommit till Sverige. Här är några av dessa råd:

”Tänk på att du har kommit till ett säkert och humant land. Acklimatisera dig! Försök att bryta traditioner och umgås med svenskarna, som är snälla. Vi har redan fått vänner här för att vi har umgåtts med svenskar.” (Mamma som varit i landet i fyra månader).

”Kom inte hit! Myndigheterna tar din tid och du har ingen kontroll över ditt liv.” (Pappa till barn 1,6 och 8 år)

”Ha tålmod. Starten är svår men förhoppningsvis blir livet bättre sedan.” (Mamma till flicka 2,5 år)

”Var redo att kämpa!” (Mamma till son 2 år)

”I början, det är ett annat samhälle, ett annat liv, men det blir bättre. Steg för steg. Ha tålmod!” (Pappa till barn 3, 9, 13, 17 och 19 år).

”Acceptera inte att bo på en anläggning. Det är bättre med egen lägenhet.” (Förälder till barn 4 och 5 år)

”Försök att inte hamna i norra Sverige. Det är kallt och svårt med transporter.” (Pappa till barn 9, 12 och 14 år)

”Jag skulle säga till dem att det inte är som man tror att det ska vara och att de inte ska ha för höga förväntningar.” (Pappa till pojke 14 år)

”Ta med en kompis eller kusin så att du har någon att leka med!” (Pojke, 5 år).

”Ta skolan på allvar! Det är viktigt för er framtid.” (Flicka, 15 år)

”Här är kallt! Ta med er bra kläder.” (Pojke, 9 år)

”Om de är från Syrien skulle jag säga till dem att stanna där.” (Flicka, 11 år)

Internationella klassen

Vi fick möjlighet att träffa en hel förberedelseklass under tre timmar för att prata med barnen om hur de har upplevt mottagandet i Sverige. I klassen fanns totalt 20 barn i åldrarna 13-15 år. En del av barnen i klassen var asylsökande medan andra hade kommit hit som anhöriginvandrare eller hade varit asylsökande men nyligen fått uppehållstillstånd.

Eftersom vi ville att hela klassen skulle kunna vara med i diskussionerna och på övningarna trots att alla inte var asylsökande just nu redovisas dessa resultat separat från övriga intervjuer. Det var också svårt att be barnen att prata om sina tidigare erfarenheter av att vara asylsökande utan de fick istället berätta om sin nuvarande situation. Det gör att en del av de åsikter som framkommer nedan kring boende t.ex. handlar om lägenheter som familjen fått efter att ha blivit anvisad till kommunen och alltså inte om lägenheter som de får via Migrationsverket. Det är möjligt att några av barnen som fått uppehållstillstånd bor kvar i ABO i väntan på anvisning till annan kommun.

Till vår hjälp hade vi tolkar på dari, arabiska och albanska. Liksom i övriga delar av rapporten är citaten nedan översatta och något justerade för att öka förståelsen.

Fyrahörnsövning

Vi började med en fyrahörnsövning för att få lite fakta om gruppen. Vi ställde frågor och barnen fick svara genom att ställa sig vid den bokstav som representerade det svar som bäst beskrev deras situation.

Fråga 1: Hur länge har eleverna varit i Sverige?

Alla eleverna i klassen hade varit i Sverige mindre än ett år. Tre elever hade kommit de senaste två månaderna, elva elever hade kommit för mellan två och sex månader sedan och sex elever hade kommit för mellan ett halvår och ett år sedan.

Fråga 2: Asylsökande eller uppehållstillstånd?

Barnen kände sig mycket osäkra på denna fråga och många ändrade sig flera gånger. Det är därför osäkert om fördelningen stämmer. Åtta elever svarade att familjen sökt asyl men ännu inte fått besked. En elev svarade att familjen fått uppehållstillstånd. Tio elever svarade att de kommit till Sverige för att deras mamma eller pappa hade fått uppehållstillstånd. En elev svarade att inget av påståendena stämde på hans situation.

Fråga 3: Hur länge har man fått vänta innan man har fått börja skolan?

12 elever svarade att de hade fått börja skolan inom en månad från det att de hade kommit till Sverige, medan åtta hade fått vänta längre än en månad. Av de 12 som svarade att de fått börja skolan inom en månad svarade fyra att de fått börja skolan så fort de kom till Sverige och en att hen hade fått börja inom två veckor.

Fråga 4: Hur ser eleverna på att de går i en internationell klass?

En överväldigande majoritet av eleverna, 17 stycken, svarade att de hellre skulle vilja gå i en vanlig svensk klass med svenska elever. Ingen svarade att de trivdes som det var nu eller att de skulle vilja gå i samma klass men med fler ämnen. Tre elever svarade att inget av påståendena stämde på dem.

Möjligen kan man tolka svaret som att eleverna längtar tills att de får gå i en vanlig klass, snarare än att de är missnöjda med den internationella klassen. Som vi ska se på en av övningarna nedan trivs de allra flesta eleverna mycket bra i skolan.

Diskussioner på olika teman

Den andra övningen gick ut på att barnen fick diskutera, rita och berätta om sina upplevelser kring tre olika teman vid olika stationer. Ämnena för stationerna var skolan och fritid, boende och ekonomi. Varje barn hann med två stationer.

Skola och fritid

Hur kommer du till och från skolan?

De flesta barnen som svarade på denna fråga, 10 stycken, sade att de går till skolan. För de flesta tar detta mellan tio och 30 minuter. En elev cyklar till skolan, tre åker buss och en åker tåg.

När du tänker på skolan, känner du dig superglad eller blir du ledsen, eller något mittemellan?

Här använde vi en 10-gradig skala med en glad gubbe i ena ändan och en ledsen i andra ändan. En del barn hade svårt att bestämma sig för en siffra utan skrev t.ex. 2, när jag är ledsen, och 8, när jag är glad. Över lag verkar det dock som om de flesta barn som var med på övningen trivs bra eller mycket bra i skolan. Något barn svarade med tre 10-or! Fördelningen bland de barn som bara skrev en siffra var en sju, en åtta, en nia och sju tior.

När det gäller skolan, vad får dig glad?

De allra flesta eleverna svarade att de blev glada när de tänkte på sina klasskamrater. Många svarade också att de tycker om att studera, speciellt att få lära sig svenska. En pojke svarade till exempel att han blev glad när han läste svenska och förstod vad han läste! Andra elever svarade att de blev glada när de tänkte på sin lärare, att de får lära känna svenska kamrater och att de tycker om maten på skolan.

När det gäller skolan, vad får dig ledsen?

De flesta i gruppen kunde inte komma på något i skolan som skulle göra dem ledsna. En flicka svarade att hon ibland blev ledsen om pojkarna i klassen drev med henne medan en annan var lite ledsen över att han var den enda i klassen från hans land. Två elever önskade att det skulle finnas arabiska böcker i skolans bibliotek.

Några barn skrev dessutom att de blev ledsna när de tänkte på sina anhöriga i hemlandet och när de tänkte på att de inte har uppehållstillstånd. En flicka skrev att hon blev ledsen när hon tänkte på barn i Afghanistan som inte får gå i skolan.

Vad gör du när du inte är i skolan?

Vad eleverna gör på sin fritid varierar: lyssnar på musik, spelar fotboll med kompisar, tittar på TV, studerar, motionerar, hälsar på hos syskon eller kompisar, läser böcker, lagar mat, åker in till samhället eller surfar på internet. Två av eleverna berättar att de brukar gå till biblioteket. En pojke nämner att han någon enstaka gång har varit på fritidsgården. Några av eleverna säger att de inte brukar göra någonting eller mest är hemma.

Har du fått information om vad man kan göra på sin fritid nära där du bor?

Några har fått information från sin lärare. I en annan grupp hade ingen fått information. Ingen hade fått kontakt med idrottsföreningar.

Vad skulle du vilja göra på din fritid om du fick välja fritt?

Elevernas drömmar varierar från att vandra genom Sverige för att upptäcka så mycket som möjligt av Sverige till att göra läxor med kompisar. Många önskar att de hade haft möjlighet att utöva olika sporter, som volleyboll, fotboll eller att paddla. Flera nämner att de skulle vilja kunna gå till badhuset. Någon svarar att man skulle vilja komma i kontakt med svenskar.

Boende

Kan du säga några saker som är bra med där du bor och vad som skulle kunna vara bättre?

Vi bad eleverna att rita en bild över sitt boende för att vi skulle ha en grund för en diskussion om vad som var bra och dåligt med boendet. Som vi beskriver i inledningen till detta avsnitt kan boendet både vara ett asylboende och en lägenhet som man flyttat till efter att man fått uppehållstillstånd och blivit anvisad till kommunen.

Här är några av elevernas beskrivningar av vad som är bra och mindre bra med sitt boende:

”Det är rent, lugnt och säkert. Vi har ingen TV och det finns inte mycket folk.”

”Det är lugnt, rent och tryggt. Det som inte är så bra är att det är ensamt, att vi inte kan laga mat själva och att det inte finns andra från vårt land i området.”

”Vi bor i ett vackert område. Det är lugnt och nära till skolan. Men jag är inte trygg och vi är trångbodda.”

”Överklagan! Duschen är inte bra och draperiet hänger på en tråd, Handfatet är trasigt och det droppar från kranen. Det är klotter på alla väggarna. Väggarna är som kartong, vi hör en massa oväsen från grannarna. En stol i köket är trasig.”

”Det är inget som är bra med vårt boende! Det är klotter på väggarna i vardagsrummet. Hela huset är en katastrof. Man kan inte bo där!”

”Vi är nöjda med vårt boende. Vi har stora rum.”

”Mitt hem är inte så bra. Mitt hem är mycket gammalt.”

”Vår lägenhet är bra. Vi har stora rum men vi behöver mer möbler. Nu har vi bara madrasser på golvet.”

”Boendet är bra och lugnt. Grannarna stör inte. Bra värme. Vi trivs. Inga dåliga saker.”

”Bekvämt boende, bra värme, lugnt och vacker natur. Inga dåliga saker.”

”Bra är att det är tryggt och att det är nära till bibliotek och skolan. Dåligt är att vi inte har dator, ingen TV och inget internet.”

”Vårt boende är bra. Vi har TV, det är varmt och lugnt.”

”Det som är bra med vårt boende är att vi har en TV, att värmen fungerar bra och att det är lugnt. Det som inte är så bra är att grannarna stör och att det inte finns någon hiss.”

Ekonomi

Har din familj råd att köpa det ni behöver?

I princip alla elever svarar att man inte har råd att köpa allt man behöver. Flera elever menar att man bara har råd att köpa mat. Det är främst ett problem att man inte kan köpa de kläder man behöver. Flera elever har svårt att svara på frågan eftersom föräldrarna har hand om ekonomin och barnen inte vet exakt hur mycket pengarna räcker till. En pojke som kommit som ensamkommande svarar att han får mat på sitt boende.

Finns det något som du gärna skulle vilja ha eller vilja göra men som ni inte har råd med?

Här har en del av eleverna valt att berätta vad de skulle vilja ha eller vilja göra medan en del har valt att rita. Många av önskemålen rör kläder, datorer och telefoner. Här är några av svaren:

”En dator, en mobil, kläder och en säng.”

”Mest behöver jag kläder. Jag skulle vilja åka till Miami. Jag tycker om Iphone 5S. Jag vill träffa min pappa, jag saknar honom så mycket.”

”Kläder. Jag skulle vilja åka till Paris.”

”En mobil, en Ipad och en dator.”

”Jag vill ha ett rum för att kunna studera”. Eleven som säger detta visar på sin teckning att hon delar rum med sex syskon. Hon har ritat sig själv sittande i en garderob, gråtandes och med böcker på golvet. ”Det finns ingen annanstans för mig att sitta”, säger hon.

”Jag vill ha ett hus, en cykel, en bil, en Ipad och en dator. Jag vill kunna spela fotboll och spela volleyboll.” (tolkning av en teckning)

”Först tänkte jag att jag helst vill ha en mobil, en Ipad och en cykel. Men mest av allt vill jag ha ett pass!” (tolkning av en teckning)

Råd till andra asylsökande barn och unga

Till det sista momentet återsamlas vi i storgrupp. Vi frågar vad eleverna skulle vilja ge för råd till andra barn och unga som precis kommit till Sverige och som skulle underlätta för dem här. Några av eleverna vill avråda andra människor från att komma hit överhuvudtaget medan andra ger rådet att man ska försöka anpassa sig och lära sig språket.

”Kom inte hit. Ni kommer inte att må bra här.”

”Lär dig svenska!”

”Gå i skolan och hjälp andra.”

”Anpassa dig så mycket som möjligt till det svenska samhället. Inte nödvändigt att behålla samtliga traditioner.”

”Jag skulle bara sagt att det är bättre här i Sverige.”

”Att lära sig språket är allra viktigast. När man har gjort det blir allt annat lättare.”

”Om man blir misshandlad så ska man inte slå tillbaka utan anmäla till de vuxna.”

”Att man måste ändra sina seder och anpassa sig till de svenska.”

”Vi måste vänja oss vid det svenska sättet att leva.”

Slutsatser

Den generella uppfattningen efter att ha intervjuat och pratat med sammanlagt tio vuxna asylsökande och 28 barn som är eller nyligen har varit asylsökande är att den första tiden i Sverige upplevs som betydligt tuffare än vad de flesta hade förväntat sig. Även om vissa barn klarar omställningen väl är det beklämmande att flera av barnen väljer att svara "Kom inte hit!" på frågan vilket råd de skulle ge till nyanlända barn och unga. Även om barnen i fråga inte skulle ha valt ett liv i krig framför sin tillvaro i Sverige säger det en del om deras svåra upplevelser av mottagandet och den första tiden i Sverige.

Samtidigt kan man konstatera att det är ganska tydligt vad de asylsökande barnen skulle behöva för att må avsevärt mycket bättre och att dessa insatser inte behöver vara varken avancerade eller särskilt resurskrävande. Det är utan tvekan sysslolösheten som tär mest på de barn och föräldrar som blivit intervjuade för den här rapporten och här finns det mycket som både Migrationsverket, kommunerna och olika ideella föreningar skulle kunna göra, inte minst om man samverkade med varandra. Som vuxen kanske man klarar ett par månader som sysslös asylsökande inkvarterad på en förläggning ute i skogen eller i en lägenhet i ett mindre samhälle med dåliga kommunikationer. Som vuxen har man tagit beslutet att ta sig till Sverige själv och man förstår att tiden som asylsökande är temporär. För barn kan däremot ett par månader kännas oändligt långt och barn har inte samma överblick över vad som händer och vad som kommer att hända. Lägg också till att barnen kan ha varit med om traumatiska händelser i hemlandet eller under resan hit och att man ofta är orolig för släktingar som är kvar i hemlandet eller att man själv inte ska få stanna i Sverige. Att den första tiden i Sverige är trygg kan vara avgörande för ett barns möjlighet och vilja att anpassa sig till ett liv i Sverige.

Rädda Barnen vänder sig med denna rapport till myndighetspersoner, politiker och tjänstemän på kommunal nivå och till ideellt engagerade och hoppas att läsningen väcker tankar om vad man själv, eller den myndighet eller organisation man representerar, kan göra för att underlätta för asylsökande barn och familjer. Framför allt hoppas vi att Migrationsverket ska ta ansvar för att det finns möjligheter till sysselsättning i anslutning till barnfamiljers boende och att barnfamiljer endast placeras i trygga miljöer. Vi hoppas också att kommunerna ska ta ansvar för och engagera sig i de asylsökande barnens situation i större utsträckning än man gör idag. Förutom att erbjuda skola snabbt skulle det underlätta mycket om kommunerna kunde ordna förskola eller öppen förskola för de mindre barnen samt underlätta barnens tillgång till fritidsverksamheter av olika slag. Vi hoppas också att idrottsföreningar och andra ideella organisationer ska bjuda in de asylsökande barnen eller familjerna till sina verksamheter, eller starta verksamheter riktade till asylsökande barn. Sådana verksamheter finns på många håll men når långt ifrån alla asylsökande barn.

Rädda Barnen har ideellt engagerade medlemmar och lokalföreningar i en stor del av Sveriges kommuner. Vi vill gärna vara med att skapa bättre förutsättningar för att asylsökande barn ska få en trygg start i Sverige. Vi hoppas att många fler vill bidra i det arbetet!